

Lieta C-301/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 10. maijs

Iesniedzējtiesa:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Varšavas apgabaltiesa, Polija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 16. janvāris

Prasītājs:

AJ

Atbildētāja:

Bank BPH S.A.

Pamatlietas priekšmets

Līguma spēkā neesamība – Negodīgi līguma noteikumi – Atsevišķu līguma noteikumu saistošā spēka neesamība attiecībā uz patērētāju – Tiesas pienākums informēt patērētāju par līguma atzīšanas par spēkā neesošu juridiskajām sekām

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību, it īpaši Padomes Direktīvas 93/13/EEK 3. panta 1. punkta, 4. panta 2. punkta, 5. panta, 6. panta 1. punkta, 7. panta 1. punkta, kā arī efektivitātes un līdzvērtības principa interpretācija; LESD 267. pants.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesību normu interpretāciju tiesā, saskaņā ar kuru patērētājs nevar efektīvi vērsties tiesā

ar prasību konstatēt, ka viņa noslēgtajā līgumā ir ietverti noteikumi, kas viņam nav saistoši, vai arī ka šis līgums ir pilnībā spēkā neesošs?

2. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība, lai līguma noteikumi būtu sagatavoti vienkāršā un skaidri saprotamā valodā, attiecībā uz aizdevuma līgumu, kas saistīts ar ārvalstu valūtu maiņas kursu, ir izpildīta, ja banka ir sniegusi aizdevuma ņēmējam:

šīs ārvalstu valūtas maiņas (pret valsts valūtu) kursa vēsturisko grafiku, kurš liecina, ka šis kurss dažu gadu laikā ir mainījies par vairākiem desmitiem procentu,

simulāciju, kas parāda, kā ārvalstu valūtas maiņas kursa pieaugums par vairākiem desmitiem procentu ietekmē aizdevuma atmaksai veicamo maksājumu apmēru?

3. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 4. panta 2. punkts un 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība, lai līguma noteikumi būtu sagatavoti vienkāršā un skaidri saprotamā valodā, ir jāanalizē saistībā ar vidusmēra patērētāja modeli, vai tomēr ir jāņem vērā arī patērētāja individuālā situācija un īpašības līguma noslēgšanas dienā, tostarp it īpaši viņa zināšanas, izglītība un pieredze?

4. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kurā ir paredzēts, ka bankas piemērotās maržas summa ir vidējā aritmētiskā vērtība no maržām, ko piemēro vairākas citas konkrēti norādītas komercbankas, ir pretrunā labticības prasībām un rada ievērojamu nelīdzsvarotību no līguma izrietošajās tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam?

5. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts, kā arī efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesību normu interpretāciju tiesā, saskaņā ar kuru valsts tiesa var atzīt, ka patērētājam nav saistošs tikai līguma noteikuma negodīgais elements (kurā paredzēts grozīt *Narodowy Bank Polski* (Polijas Valsts Banka) vidējo kursu par papildu likmes maržu), kurš nav atsevišķa līgumsaistība, toties viņam ir saistoša pārējā šī līguma noteikuma daļa?

6. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesai noteiktais pienākums informēt patērētāju par juridiskajām sekām, ko var izraisīt līguma atzīšana par spēkā neesošu, attiecas vienīgi uz restitūcijas prasījumiem, kuri izriet no līguma spēkā neesamības, vai arī uz jebkādam hipotētiskām juridiskajām sekām (pat ja tās ir apšaubāmas, apstrīdamas vai maz ticamas), kādas var izrietēt no līguma spēkā neesamības?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Līgums par Eiropas Savienības darbību: 169. panta 1. punkts

Eiropas Savienības Pamattiesību harta: 38. pants

Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp. [..]): 3. panta 1. punkts, 4. panta 2. punkts, 5. pants, 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (1964. gada 23. aprīļa likums – Civilkodekss; *Dz. U.* Nr. 16, 93. pozīcija, ar grozījumiem), turpmāk tekstā saukts “Civilkodekss”.

Tiesiskais darījums, kurš ir pretrunā likumam vai kura mērķis ir apiet likumu, nav spēkā, ja vien attiecīgajā tiesību normā nav paredzēts citādi, it īpaši, ja tajā ir paredzēts, ka spēkā neesošie tiesiskā darījuma noteikumi tiek aizstāti ar atbilstošajām likuma normām (58. panta 1. punkts).

Patēriņa līguma noteikumi, kuri nav individuāli saskaņoti, patērētājam nav saistoši, ja tie viņa tiesības un pienākumus nosaka pretēji labiem tikumiem, acīmredzami neievērojot viņa intereses (nepieļaujami līguma noteikumi). Tas neattiecas uz noteikumiem, kuros ir paredzēti pušu galvenie maksājumi, tostarp cena vai atlīdzība, ja tie ir formulēti nepārprotami (385.¹ panta 1. punkts).

Ja kāds līguma noteikums patērētājam nav saistošs saskaņā ar 1. punktu, pārējā daļā līgums turpina būt pusēm saistošs (385.¹ panta 2. punkts).

Līguma noteikumu saderība ar labiem tikumiem tiek novērtēta attiecībā uz situāciju līguma slēgšanas brīdī, ņemot vērā tā saturu, tā noslēgšanas apstākļus, kā arī citus līgumus, kas ir saistīti ar līgumu, kurā ietverts noteikums, kurš tiek novērtēts (385.² pants).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (1964. gada 17. novembra likums – Civilprocesa kodekss; 2021. gada *Dz. U.*, 1805. pozīcija, ar grozījumiem), turpmāk tekstā saukts “Civilprocesa kodekss”.

Prasītājs var celt tiesā prasību konstatēt noteiktu tiesisko attiecību vai tiesību esamību vai neesamību, ja tam ir leģitīma interese celt prasību (189. pants).

Tiesa nevar pieņemt nolēmumus par priekšmetu, uz ko neattiecas prasījums, un pārsniegt prasījuma robežas (321. panta 1. punkts).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (1997. gada 29. augusta Banku likums; *Dz. U.*, Nr. 140., 939. pozīcija, ar grozījumiem).

Banka ar aizdevuma līgumu apņemas uz līgumā norādīto laiku nodot aizdevuma ņēmēja rīcībā līdzekļus, kas paredzēti noteiktam mērķim, un aizdevuma ņēmējs apņemas tos izmantot saskaņā ar līgumā paredzētajiem nosacījumiem, laikus atmaksāt izmantoto aizdevuma summu kopā ar procentiem un samaksāt komisijas maksu par piešķirto aizdevumu (69. panta 1. punkts redakcijā, kas bija spēkā 2009. gada 1. oktobrī).

Aizdevuma līgums jā sagatavo rakstveidā, un tajā ir īpaši jā norāda: 1) līgumslēdzējas puses, 2) aizdevuma summa un valūta, 3) aizdevuma piešķiršanas mērķis, 4) aizdevuma atmaksas kārtība un termiņš, 5) procentu likmes summa un nosacījumi, kas attiecas uz tās grozīšanu, 6) aizdevuma atmaksas nodrošināšanas kārtība, 7) bankas pilnvaru apmērs saistībā ar aizdevuma izmantošanas un atmaksas kontroli, 8) termiņi un kārtība, kādā līdzekļus nodod aizdevuma ņēmēja rīcībā, 9) komisijas maksas apmērs, ja tā ir paredzēta līgumā, 10) līguma grozīšanas un izbeigšanas nosacījumi (69. panta 2. punkts redakcijā, kas bija spēkā 2009. gada 1. oktobrī).

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2009. gadā tika noslēgts aizdevuma līgums, pamatojoties uz kuru atbildētājas juridiskais priekštecis (turpmāk tekstā – “Banka”) piešķīra prasītājam aizdevumu 535 899,23 PLN apmērā, kas indeksēts atbilstoši CHF kursam, lai finansētu dzīvokļa iegādi. Saskaņā ar līgumu aizdevumam tika piemērota mainīga procentu likme, ko veidoja *LIBOR CHF 3M* likmes un Bankas fiksētās maržas summa;[...] Pamatojoties uz līguma 1. punkta 1. apakšpunkta trešo teikumu, aizdevuma summas izmaksas dienā atlikums tika izteikts ārvalstu valūtā, uz kuru tika indeksēts aizdevums, pēc šīs ārvalstu valūtas pirkšanas kursa, kas norādīts Bankas izsniegto hipotekāro kredītu pirkšanas/pārdošanas kursu tabulā (turpmāk tekstā – “Bankas kursu tabula”), pēc tam valūtas atlikums katru dienu tika konvertēts PLN pēc tās valūtas pārdošanas kursa, uz kuru bija indeksēts aizdevums, kas norādīts Bankas kursu tabulā (1. punkta 1. apakšpunkta trešais teikums). Saskaņā ar līguma 6. punkta 3. apakšpunktu, ja aizdevums ir indeksēts ārvalstu valūtā, šī kursa izmaiņas ietekmēs aizdevuma atmaksai veicamo maksājumu un neatmaksāto atlikumu, tādējādi neatmaksātais atlikums var pārsniegt īpašuma vērtību, bet šo risku uzņemas aizdevuma ņēmējs.
- 2 Katru reizi, kad tiks izmaksāta summa PLN, tā tiks konvertēta valūtā, uz kuru ir indeksēts aizdevums, saskaņā ar aizdevuma valūtas pirkšanas kursu, kas norādīts Bankas kursu tabulā, kura ir spēkā dienā, kad banka izmaksā aizdevumu (7. punkta 2. apakšpunkta trešais teikums).
- 3 Aizdevuma ņēmējs norādīja, ka viņš ir informēts par risku, kas rodas ārvalstu valūtā indeksētu aizdevumu gadījumā [un] ko rada tās ārvalstu valūtas, ar kuru indeksēts aizdevums, maiņas kursa izmaiņas attiecībā pret PLN. Turklāt viņš norādīja, ka ir ticis informēts par to, ka, palielinoties PLN indeksētā aizdevuma maiņas kursam, attiecīgi palielināsies viņa parāds Bankai PLN saistībā ar saņemto

aizdevumu, un palielināsies PLN izteiktā aizdevuma atmaksai veicama maksājuma summa, kas var izraisīt to, ka noteiktais tiesiskais nodrošinājums nav pietiekams un ka aizdevuma ņēmēja spēja nomaksāt aizdevumu pasliktināsies (11. punkta 5. apakšpunkts). Viņš arī norādīja, ka ir informēts par aizdevuma indeksācijas valūtas pirkšanas/pārdošanas kursa un pirkšanas kursa starpības izmaiņu ietekmi uz aizdevuma atlikumu un atmaksai veicamiem maksājumiem, kā arī tā atmaksāšanas sloga līmeni tādu aizdevumu gadījumā, kuros aizdevuma izmaksa vai atmaksa ir balstīta uz šādiem kursiem (11. punkta 6. apakšpunkts).

- 4 Bankas izsniegto hipotekāro kredītu pirkšanas/pārdošanas kursi Bankas piedāvājumā iekļautajām valūtām, kas piemērojami darījuma noslēgšanas dienā (17. punkta 1. apakšpunkts), tiek piemēroti attiecīgi norēķiniem par aizdevumu izmaksas un atmaksas darījumiem. Pirkšanas (pārdošanas) kursi ir definēti kā attiecīgo valūtu vidējie PLN valūtas maiņas kursi, kas publicēti *NBP* [*Narodowy Bank Polski*; Polijas Nacionālā Banka] vidējo valūtas kursu tabulā, no kuriem atņemta pirkšanas marža (pārdošanas gadījumā – pieskaitīta pārdošanas marža), kas noteikta ar bankas lēmumu (17. punkta 2. un 3. apakšpunkts). Lai aprēķinātu pirkšanas/pārdošanas kursus bankas izsniegtajiem hipotekārajiem kredītiem, tiek izmantoti attiecīgo valūtu PLN kursi, kas ir publicēti iepriekšējās darba dienas vidējo kursu tabulā *NBP* tīmekļa vietnē, koriģējot tos ar Bankas pirkšanas/pārdošanas maržu (17. punkta 4. apakšpunkts). [Šī panta] 2. un 3. punktā aprakstītās pirkšanas un pārdošanas maržas tiek noteiktas reizi mēnesī ar bankas lēmumu. Iepriekš minēto maržu aprēķins ir balstīts uz starpības aprēķinu starp vidējiem PLN kursiem attiecībā pret attiecīgajām valūtām, kas publicēti *NBP* vidējo kursu tabulā iepriekšējā mēneša priekšpēdējā darba dienā pirms aprēķināto maržu saistību laikposma, un vidējo aritmētisko rādītāju no pirkšanas/pārdošanas kursiem, ko piemēro mazumtirdzniecības darījumiem ar piecām bankām, pēdējā darba dienā pirms aprēķināto maržu saistību laikposma.
- 5 Pirms aizdevuma līguma parakstīšanas prasītājs parakstīja paziņojumu, kurā bija norādīts, ka viņš ir iepazinies ar Bankas sagatavotajiem vēsturiskajiem grafikiem un simulācijām, kuros attēloti USD, EUR un CHF maiņas kursi pret PLN laikposmā no 2003. gada 2. jūnija līdz 2009. gada 21. maijam.
- 6 Prasītājam 2009. gadā bija augstākā juridiskā izglītība (ar specializāciju banku tiesībās), un viņš jau trīs gadus strādāja *Narodowy Bank Polski* (Polijas Nacionālajā bankā) (Polijas centrālajā bankā, kura nepiešķir aizdevumus fiziskām personām), bet viņa uzdevumi nebija saistīti ar valūtas kursa risku.
- 7 Tiesa paziņoja prasītājam, ka aizdevuma līguma spēkā neesamība nozīmē, ka viņam būs jāatmaksā bankai aizdevuma pamatsummas ekvivalents un ka banka var vērsties pret viņu tiesā par atlīdzības samaksu par šī kapitāla izmantošanu bez līguma; pēc minētā viņš paziņoja, ka piekrīt tam, ka aizdevuma līgums tiek atzīts par spēkā neesošu.
- 8 Prasītājs prasības pieteikumā lūdza konstatēt, ka 2009. gada 24. septembra hipotekārā aizdevuma līgums, kas noslēgts starp pusēm, nav spēkā. Gadījumā, ja

tiesa neapmierinātu šo prasību, viņš lūdza atzīt, ka noteikumi, kas ietverti šī līguma 1. punkta 1. apakšpunktā, 7. punkta 2. apakšpunktā un 17. punkta 1.-7. apakšpunktā, ir nepieļaujami noteikumi un šī iemesla dēļ prasītājam nav saistoši.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 9 Prasītājs sava prasības pieteikuma pamatojumā norādīja, ka minētie līguma noteikumi ir negodīgi un tādēļ viņam nav saistoši. Šajos noteikumos ir definēts līguma maksājumu galvenais priekšmets, bet pēc to izslēgšanas līguma izpilde nav iespējama, tādējādi šis līgums nav spēkā. Atbildot uz prasību, atbildētāja lūdza prasību noraidīt, norādīdama, ka līgums nav spēkā neesošs un tajā nav ietverti negodīgi noteikumi.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 10 Attiecībā uz pirmo jautājumu prasījumi atzīt līgumu par spēkā neesošu vai konstatēt attiecīgo līguma noteikumu saistošā spēka neesamību tika uzskatīti par prasījumu konstatēt tiesisko attiecību neesamību formu, kas minēta Civilprocesa kodeksa 189. pantā. Šī prakse bija balstīta uz līdzšinējo [*Sąd Najwyższy*] (Augstākā tiesa; turpmāk tekstā – “*SN*”) judikatūru, kurā bija atļauta ne tikai prasība atzīt līgumu par spēkā neesošu (*SN* spriedums, 1995. gada 24. maijs, I CRN 61/95), bet arī prasība atzīt vienpusēju tiesisko darījumu par spēkā neesošu (*SN*, septiņu tiesnešu sastāvā, 1968. gada 30. decembra rezolūcija ar likuma spēku, III CZP 103/68), kā arī prasība konstatēt “faktu, kurš rada tiesības, ja būtībā tās mērķis ir panākt tiesību vai tiesisko attiecību konstatēšanu”, kurā tiek konstatēts, vai attiecīgajos līguma noteikumos ir paredzēts tiesisko attiecību starp šī līguma pusēm saturs (*SN* spriedums, 1998. gada 25. jūnijs, III CKN 563/97). Saskaņā ar *SN* alternatīvo tēzi (2015. gada 6. novembra spriedums, II CSK 56/15) Civilprocesa kodeksa 189. pants ļauj izvirzīt prasījumu konstatēt konkrētu tiesisko attiecību vai tiesību esamību vai neesamību, taču šajā jomā neietilpst prasījums atzīt līgumu par spēkā neesošu, bet gan līguma spēkā neesamība nozīmē, ka nepastāv tiesiskās attiecības, kurām būtu jāizriet no šī līguma. Tādējādi prasījums atzīt līgumu par spēkā neesošu veido strauju domas pavērsienu, kurā tiesiskais notikums, kuram vajadzētu būt šo tiesisko attiecību avotam, tiek pielīdzināts šīm attiecībām, un tādēļ šis prasījums ir jāinterpretē tādējādi, ka tā mērķis ir panākt, lai tiktu konstatēts, ka tiesiskās attiecības, kurām vajadzētu izrietēt no līguma, nepastāv.
- 11 Tomēr veids, kādā līdz tam tika interpretēts Civilprocesa kodeksa 189. pants, tika sašaurināts ar *SN* 2022. gada 1. jūnija spriedumu II CSKP 364/22, kurā *SN* nosprieda, ka prasījumi konstatēt, ka prasītājam attiecīgie līguma noteikumi nav saistoši, neatbilst prasībai par “precīzu tās formas apzīmējumu, kādā – atkarībā no prasības pieteikuma – ir jābūt tām tiesiskajām attiecībām, kurām ir jāpiešķir aizsardzība”. Bet beigās *SN* norādīja, ka “nav iedomājams, ka tiesas spriedums, ar kuru prasība ir apmierināta, norādot, ka prasītājiem nav saistoši, konkrēti, turpmāk

minētie līguma noteikumi, varētu novērst nenoteiktību saistībā ar tiesisko attiecību esamību vai neesamību.” Pieteikuma trūkumus šajā ziņā nevar novērst tiesa, kurai ir saistošs prasības pieteikuma saturs (Civilprocesa kodeksa 321. panta 1. punkts), un tātad tā var apmierināt prasību pilnībā, vai arī tās daļu noraidīt, taču tā nevar lemt par citiem prasījumiem, kā vien par tiem prasījumiem, kuri izvirzīti prasības pieteikumā. Šajā nolēmumā *SN* norādīja, ka Civilprocesa kodeksa 189. pants arī neļauj efektīvi celt prasību atzīt līgumu par spēkā neesošu. Tāpat, pēc *SN* uzskatiem, “Civilprocesa kodeksa 189. pantā noteiktajā regulējumā neietilpst prasība konstatēt faktus, kas ir radušies pagātnē, piemēram, līguma noslēgšanu, to, ka līgums nav ticis noslēgts, līguma spēkā neesamību”. Tādēļ *SN* norādīja, ka Civilprocesa kodeksa 189. pantā ir izslēgta iespēja lūgt atzīt līgumu par spēkā neesošu. Vēl jo vairāk, *SN* izslēdza *SN* 2015. gada 6. novembra spriedumā II CSK 56/15 pieļauto iespēju panākt, lai tiesa konstatētu, ka nepastāv no līguma izrietošas tiesiskās attiecības, ja prasītājs lūdz atzīt līgumu par spēkā neesošu. Ja tiek akceptēta šāda Civilprocesa kodeksa 189. panta interpretācija, tad tas nozīmē, ka nav iespējams panākt, lai tiktu atzīts, ka līgums nav spēkā vai ka atsevišķi līguma noteikumi nav saistoši, bet ir iespējams vienīgi panākt, lai tiktu atzīts, ka no tiem izrietošas tiesiskās attiecības nepastāv, vai lai tiktu atzīts, ka pastāv attiecības ar stingri noteiktu saturu. Tādējādi būtu jāatzīst, ka šajā lietā iesniegtais prasības pieteikums ir nepareizi formulēts, un tas ir jānoraida.

- 12 Attiecībā uz iepriekš minētās interpretācijas saderību ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu un 7. panta 1. punktu, kā arī ar efektivitātes principu (uz prasību atzīt līgumu par spēkā neesošu šī direktīva attiecas, jo ir paredzēts, ka līguma spēkā neesamībai ir jāizriet no tā, ka līgumā ir ietverti negodīgi līguma noteikumi) iesniedzējtiesa norāda, ka, ja tiek izslēgta iespēja valsts tiesās celt prasību atzīt līgumu par spēkā neesošu vai prasību atzīt, ka atsevišķi līguma noteikumi nav saistoši, tad tiek būtiski ierobežotas ar šo direktīvu aizsargātās patērētāju tiesības. Tomēr šo patērētāju tiesības toties netiek pilnībā noliegtas, jo nav šaubu, ka ar Civilprocesa kodeksa 189. pantu ir atļauta prasība konstatēt no līguma izrietošo tiesisko attiecību neesamību. Tomēr nav pieņemams viedoklis, ka ir izslēgta iespēja, ka valsts tiesa spriedumā konstatētu, ka no līguma izrietošas tiesiskās attiecības nepastāv situācijā, kad prasības pieteikumā ir ietverts prasījums “tikai” atzīt līgumu par spēkā neesošu, pamatojoties uz to, ka tiesai ir saistošs prasības pieteikuma saturs (Civilprocesa kodeksa 321. panta 1. punkts). Pēc iesniedzējtiesas uzskatiem, pieņemot šādu ierobežojošu pieeju, patērētājiem var tikt apgrūtināta no Direktīvas 93/13 izrietošo tiesību izmantošana, – kas mazina šajā direktīvā garantētās aizsardzības efektivitāti.
- 13 Attiecībā uz otro jautājumu Tiesa spriedumā lietā *Andriciuc* ir apliecinājusi, ka “aizņēmējs ir skaidri jāinformē par to, ka, parakstot aizdevuma līgumu, kas ir izteikts ārvalsts valūtā, viņš sevi pakļauj valūtas riskam, ko viņam no ekonomiskā viedokļa, iespējams, būs grūti uzņemties gadījumā, ja samazināsies tās valūtas vērtība, kurā viņš saņem ienākumus. Otrkārt, komersantam, šajā gadījumā bankai, ir jāizklāsta iespējamās valūtas maiņas likmju izmaiņas un aizdevuma līgumu ārvalsts valūtā slēgšanai raksturīgie riski, it īpaši, ja patērētājs aizņēmējs

ienākumus nesaņem šajā valūtā” (spriedums, 2017. gada 20. septembris, C-186/16, 49. un 50. punkts).

- 14 Pēc tam Tiesa spriedumā lietā *BNP Paribas Personal Finance* ir paskaidrojusi, ka, “lai ievērotu pārskatāmības prasību, informācijai, ko sniedzis pārdevējs vai piegādātājs, ir jāļauj samērā informētam, uzmanīgam un apdomīgam vidusmēra patērētājam ne tikai saprast, ka atkarībā no valūtas maiņas kursa svārstībām starp norēķinu valūtu un maksājumu valūtu var rasties nelabvēlīgas sekas attiecībā uz viņa finansiālajām saistībām, bet arī saprast, ka, noslēdzot aizdevuma līgumu, kas izteikts ārvalsts valūtā, viņš ir pakļauts reālam riskam visa līguma darbības laikā gadījumā, ja valūta, kurā viņš gūst savus ienākumus, būtiski zaudē vērtību attiecībā pret konta valūtu. Šajā ziņā ir jāprecizē, ka [...] skaitliskās simulācijas var būt lietderīgas informācijas elements, ja tās ir balstītas uz pietiekamiem un precīziem datiem un tās ietver objektīvus vērtējumus, kas patērētājam tiek paziņoti skaidri un saprotami. Tikai šādos apstākļos šādas simulācijas var ļaut pārdevējam vai piegādātājam vērst šī patērētāja uzmanību uz risku, ka attiecīgie līguma noteikumi varētu, iespējams, radīt būtiskas negatīvas ekonomiskās sekas. Tāpat [...] skaitliskajām simulācijām ir jāsekmē tas, lai šis patērētājs saprastu faktisko ilgtermiņa riska apmēru, kas ir saistīts ar valūtas maiņas kursa iespējamajām izmaiņām, un tādējādi riskiem, kuri raksturīgi ārvalsts valūtā izteikta aizdevuma līguma noslēgšanai. Tādējādi saistībā ar ārvalsts valūtā izteiktu aizdevuma līgumu, kurā patērētājs ir pakļauts valūtas maiņas riskam, pārskatāmības prasība nevar atbilst informācijas – pat liela apjoma [informācijas] – sniegšanai patērētājam, ja tā ir balstīta uz pieņēmumu, ka paritāte starp konta valūtu un norēķinu valūtu paliks nemainīga visā šī līguma darbības laikā. Tā tas it īpaši ir tad, ja pārdevējs vai piegādātājs nav brīdinājis patērētāju par ekonomisko kontekstu, kas var ietekmēt valūtas maiņas kursa svārstības, kā rezultātā patērētājam nav dota iespēja konkrēti saprast potenciāli smagās sekas, kas var izrietēt no ārvalstu valūtā izteikta aizdevuma ņemšanas, attiecībā uz viņa finansiālo situāciju. Otrkārt, šī sprieduma 67. punktā minētā vērtējuma mērķiem atbilstošo elementu vidū ir arī valoda, ko finanšu iestāde izmanto pirmslīguma dokumentos un līguma dokumentos. It īpaši tas, ka nav ietverts formulējums vai paskaidrojums, ar ko aizņēmējs tiktu skaidri brīdināts par īpašu risku esamību, kuri saistīti ar ārvalsts valūtā izteiktiem aizdevuma līgumiem, var apstiprināt [to], ka pārskatāmības prasība, kas izriet tostarp no Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta, nav izpildīta” (Tiesas spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, no C-776/19 līdz C-782/19, 72.-75. punkts).
- 15 Visbeidzot, 2021. gada 6. decembra rīkojumā Tiesa ir norādījusi, ka, “ņemot vērā komersantam uzlikto pienākumu sniegt informāciju, patērētāja paziņojums, ka viņš pilnībā apzinās potenciālos riskus, kādi izriet no ārvalsts valūtā izteikta aizdevuma parakstīšanas, pats par sevi nevar ietekmēt novērtējumu par to, vai šis komersants ir izpildījis iepriekš minēto pārskatāmības prasību. [...] pārskatāmības prasība attiecībā uz ārvalsts valūtā izteikta aizdevuma līguma noteikumiem, kuri pakļauj aizņēmēju maiņas riskam, ir izpildīta tikai tad, ja komersants ir sniedzis šim aizņēmējam precīzu un pietiekamu informāciju par maiņas risku, kas ļauj samērā informētam, uzmanīgam un apdomīgam vidusmēra patērētājam novērtēt

šādu līguma noteikumu risku un negatīvās ekonomiskās sekas, kas ir potenciāli ievērojamas, uz viņa finanšu saistībām visu līguma spēkā esamības laiku. Šajā nozīmē apstākļi, ka patērētājs paziņo, ka viņš pilnībā apzinās potenciālos riskus, kādi izriet no minētā līguma parakstīšanas, pats par sevi neietekmē novērtējumu par to, vai komersants ir izpildījis iepriekš minēto pārskatāmības prasību” (Tiesas 2021. gada 6. decembra rīkojums, C-670/20 *ERSTE Bank Hungary*, 32., 34. punkts).

- 16 Ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kāda konkrēta bankas sniegtā informācija ir pietiekama, lai konstatētu, ka šis aizdevumaņēmējs, noslēdzot aizdevuma līgumu ārvalstu valūtā, ir ticis skaidri informēts par valūtas kursa riskiem, kurus no ekonomiskā viedokļa viņam var izrādīties grūti uzņemties tās valūtas devalvācijas gadījumā, kurā viņš saņem atalgojumu (Tiesas 2017. gada 20. septembra sprieduma C-[186]/16 *Andriciuc* 49. punktā norādītajā izpratnē), un kāda konkrēta informācija šajā saistībā ir uzskatāma par “pietiekamu un precīzu” (Tiesas 2021. gada 10. jūnija sprieduma no C-776/19 līdz C-782/19 *BNP Paribas Personal Finance* 78. punkta izpratnē). No minētajiem Tiesas spriedumiem izriet, ka šiem kritērijiem neatbilst nedz vispārīgas informācijas sniegšana par valūtas maiņas kursa riska esamību saistībā ar noslēgto līgumu, nedz arī skaitlisku simulāciju sniegšana, kuras balstītas uz pieņēmumu, ka ārvalstu valūtas maiņas kurss būs stabils. Konkrēti, faktiskajos apstākļos, kādi ir lietās no C-776/19 līdz C-782/19, aizdevumaņēmējiem tika sniegta skaitliskas simulācijas, kas ietvēra valūtas kursa svārstības aptuveni 10 % apmērā, t. i., no 1,43 līdz 1,59 EUR/CHF (skat. Tiesas spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, no C-776/19 līdz C-782/19 *BNP Paribas Personal Finance*, 12. punkts).
- 17 Savukārt lietas C-670/20 faktiskajos apstākļos aizdevumaņēmēju uzmanība tika vērsta uz to, ka iespējamās paritātes izmaiņas starp Ungārijas forintu un Šveices franku varētu radīt papildu izmaksas aizņēmējam un ka to, vai tās tiešām iestāsies, ne arī to apmēru nevar iepriekš paredzēt, tomēr viņiem netika paziņota nekāda veida konkrēta informācija attiecībā uz aizdevuma atmaksas ikmēneša maksājumu pieaugumu, kas potenciāli varēja būt neierobežots un ko varētu izraisīt maiņas kursa ievērojamas svārstības, proti, šajā ziņā viņiem sniegtā informācija bija balstīta uz pieņēmumu, ka iepriekš minētā paritāte saglabājas stabila (skat. Tiesas spriedumu, 2021. gada 6. decembris, C-670/20 *ERSTE Bank Hungary*, 26. punkts). Izskatāmās lietas faktiskajos apstākļos aizdevumaņēmējam sniegtā informācija bija plašāka. Pirms līguma parakstīšanas 2009. gada 3. augustā prasītājs parakstīja paziņojumu, ka ir iepazinies ar bankas iesniegtajiem grafikiem un simulācijām. CHF/PLN maiņas kursa grafikā bija norādīts, ka no 2003. līdz 2009. gadam šis kurss vispirms nokrita no 3 PLN līdz 2 PLN, bet pēc tam pieauga līdz 3,4 PLN. Turpretī simulācijā bija paredzēts aizdevuma atmaksai veicama maksājuma palielināšanas scenārijs no 2,494 PLN līdz 4,067 PLN. [...] [B]anka sniedza aizdevumaņēmējam informāciju, ka CHF/PLN maiņas kurss pagātnē ir ievērojami svārstījies, un informēja viņu par iespējamām sekām, ko varētu radīt ievērojams šī kursa pieaugums. Tomēr līguma izpildes gaitā izrādījās, ka CHF/PLN maiņas kursu skāra vēl lielākas svārstības, proti, ka maiņas kurss

faktiski pieauga par 84 %, tomēr pieaugums par šādu summu notika pēc 13 līguma izpildes gadiem, savukārt bankas sniegtajā simulācijā bija attēlots CHF/PLN maiņas kursa pieaugums par 63 % 6 mēnešu laikā.

- 18 Attiecībā uz trešo jautājumu iesniedzējtiesa arī vēlas noskaidrot, kā ir jāsaprot prasība bankai izpildīt informācijas sniegšanas pienākumus attiecībā pret “samērā informētu, uzmanīgu un apdomīgu vidusmēra patērētāju”, kas minēts Tiesas 2021. gada 10. jūnija sprieduma lietās no C-776/19 līdz C-782/19 *BNP Paribas Personal Finance* 64., 72. un 78. punktā, Tiesas 2021. gada 10. jūnija sprieduma lietā C-69/19 *BNP Paribas Personal Finance* 43., 51. un 57. punktā, kā arī Tiesas 2021. gada 6. decembra rīkojuma lietā C-670/20 *ERSTE Bank Hungary* 23., 25. un 30. punktā). Proti, jautājums ir par to, vai prasītās informācijas apjoms būtu jāattiecina uz abstraktu “vidusmēra patērētāja” modeli, vai arī būtu jāņem vērā konkrētā patērētāja individuālā situācija, tostarp viņa zināšanas un pieredze.
- 19 Abstraktā patērētāja modeļa pieņemšana nozīmētu, ka bankas sniegtās informācijas apjomam par attiecīgo līgumu vienmēr vajadzētu būt vienādam, neatkarīgi no tā, konkrēti kāds patērētājs šo līgumu noslēdz. Šādas pieejas trūkums ir tāds, ka tā pieļauj situāciju, kurā bankai radīsies negatīvas sekas, kādas rodas, nesniedzot informāciju patērētājam, kuram šāda informācija jau bija pieejama, pateicoties viņa zināšanām un pieredzei. Ir iespējama arī pretēja situācija, proti, ka bankai neradīsies nekādas negatīvas sekas situācijā, kad tā ir sniegusi tādu informāciju, kas būtu pietiekama “samērā informētam, uzmanīgam un apdomīgam vidusmēra patērētājam”, tomēr tā ir izrādījusies nepietiekama konkrētajam patērētājam viņa zināšanu trūkuma vai pieredzes trūkuma, vai pat uztveres spēju dēļ, kuras ir ierobežotas veselības stāvokļa vai invaliditātes dēļ.
- 20 Turpretim, pieņemot pieeju, kurā tiek ņemtas vērā patērētāja individuālās īpašības, tiek veikti sniegtās informācijas satura un formas nepieciešamie pielāgojumi konkrētajai personai. Šādas pieejas priekšrocība ir tāda, ka tā nodrošina, ka uzņēmēju informācijas sniegšanas pienākumi ir reāli pielāgoti faktiskajām patērētāju vajadzībām šajā ziņā, un tādējādi labāk sasniedz Direktīvas 93/13, kā arī LESD 169. panta 1. punkta mērķus. Tomēr tās īstenošana praksē var būt sarežģīta. Proti, uzņēmējs var saskarties ar ievērojamām grūtībām attiecībā uz to, kā noteikt konkrētajai personai sniedzamās informācijas apjomu. Iepriekš minētais ir būtisks no šīs lietas faktisko apstākļu viedokļa. Fakts ir tāds, ka prasītājs savā darbā nenodarbojās nedz ar aizdevuma līgumiem, nedz ar jautājumiem, kas saistīti ar valūtas kursa risku, tomēr prasītāja zināšanas tiesību, finanšu un banku jomā neapšaubāmi bija augstākas par vidusmēra zināšanām.
- 21 Attiecībā uz ceturto jautājumu aplūkojamajā līgumā kā CHF indeksētā aizdevuma līgumā bija ietverti noteikumi, kuros bija paredzēts, kādā veidā banka veic konvertāciju no PLN uz CHF un no CHF uz PLN (tā sauktās konvertācijas klauzulas). Nepieciešamība iekļaut šādas klauzulas izriet no tā, ka PLN izteiktā aizdevuma summa pēc tam tika konvertēta CHF, un līdzīgi atsevišķi PLN samaksātie aizdevuma atmaksas maksājumi tika konvertēti CHF, un abiem šiem konvertācijas veidiem bija jāpiemēro noteikts CHF/PLN maiņas kurss.

- 22 Principā aplūkojamā aizdevuma līguma uzbūve bija līdzīga tās pašas bankas 2008. gada 8. aprīļa līgumam, uz kuru attiecās Tiesas 2021. gada 29. aprīļa spriedums [lietā] C-19/20. No minētā sprieduma [27.] punkta izriet, ka *Sąd Okręgowy w Gdańsku* (Gdaņskas apgabaltiesa) uzskatīja līguma noteikumus par negodīgiem, jo tie ļauj *Bank BPH* saņemt maržu, kas saistīta ar valūtas pirkšanas un pārdošanas darījumu. Tā kā šīs maržas noteikšanas metode sākotnējā aizdevuma līgumā nebija precizēta, iesniedzējtiesa no tā secināja, ka minētā marža ir radījusi vērā ņemamu nelīdzsvarotību par sliktu patērētājam. Tomēr abu līgumu saturs vienā ziņā atšķiras. Līgumā, kurš tika aplūkots lietā C-19/20, bankas maržas apmēra noteikšanas metode vispār nebija noteikta. Turpretim 2009. gada līgumā bankas maržas apmēra noteikšanas metode jau bija reglamentēta līguma 17. punkta 4. apakšpunktā, kurā bija paredzēts, ka šī marža ir vidējais aritmētiskais rādītājs no pirkšanas/pārdošanas kursiem, ko piemēro mazumtirdzniecības darījumiem ar piecām bankām, pēdējā darba dienā pirms aprēķināto maržu saistību laikposma. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai minētais līguma noteikums var tikt atzīts par negodīgu Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkta izpratnē. Iesniedzējtiesa šeit ņem vērā to, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesas kompetence attiecas uz to kritēriju interpretāciju, kurus valsts tiesa var piemērot vai kuri tai ir jāpiemēro, izvērtējot līguma noteikumu, ņemot vērā šīs direktīvas normas, it īpaši izvērtējot noteikuma iespējamo negodīgumu minētās direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, precizējot, ka šai tiesai ir jālemj par konkrēta līguma noteikuma konkrētu kvalifikāciju atkarībā no konkrētās lietas apstākļiem. No tā izriet, ka Tiesai savā atbildē iesniedzējtiesai ir tikai jāsniedz norādes, kas pēdējai minētajai jāņem vērā, lai vērtētu attiecīgā noteikuma negodīgo raksturu (Tiesas spriedums, 2021. gada 10. jūnijs, no C-776/19 līdz C-782/19, *BNP Paribas Personal Finance*, 92. punkts). Tādēļ iesniedzējtiesa lūdz Tiesai sniegt šādas norādes.
- 23 Iesniedzējtiesa it īpaši prāto par to, vai var būt pamatots vērtējums, ka aplūkotā bankas maržas noteikšanas metode ir precīza, ja tajā ir norādīts (kā 2009. gada līguma 17. punkta 4. apakšpunktā), kādā veidā šī marža tiek aprēķināta. Turklāt šķiet, ka šāds maržas metodoloģijas formulējuma veids izslēdz jebkādu bankas brīvību un lēmumu pieņemšanas spēju šajā ziņā. Proti, līguma 17. punkta 4. apakšpunktā minētās piecas bankas bija lielākās komercbankas Polijā 2009. gadā, un lietā nav nekādu pierādījumu tam, ka *GE Money Bank S.A.* būtu varējusi ietekmēt kādas no šīm bankām lēmumus vai ka tā būtu bijusi saistīta ar kādu no šīm bankām kapitāla vai personāla ziņā. Tomēr, no otras puses, nevar izslēgt iespēju, ka norādītās piecas bankas varētu būt savstarpēji vienojušās par piemērojamo ārvalstu valūtas maiņas kursu apmēru vai arī varētu būt noteikušas šos kursus tādā apmērā, kas patērētājiem būtu nelabvēlīgs.
- 24 Attiecībā uz piekto jautājumu Tiesa 2019. gada 26. marta spriedumā atzina, ka Direktīvas 93/13 6. un 7. pants nepieļauj, ka par negodīgu atzīts noteikums par hipotekārā aizdevuma līguma pirmstermiņa izpildi tiek daļēji saglabāts, atceļot elementus, kas to padara par negodīgu, ja šādas atcelšanas rezultātā ir jāpārskata minētā noteikuma saturs, ietekmējot tā būtību (Tiesas spriedums, 2019. gada 26. marts, C-70/17 un C-179/17 *Bankia*, 64. punkts). Tiesa 2021. gada 29. aprīļa

spriedumā atbalstīja iepriekš minēto viedokli un norādīja, ka “tikai tad, ja pamatlietā aplūkotā hipotekārā aizdevuma noteikuma par indeksāciju daļā, kas attiecas uz *Bank BPH* maržu, būtu ietvertas līgumiskas saistības, kas nošķirtas no citiem līguma noteikumiem un kuras varētu individuāli izvērtēt, vai tās ir vai nav godīgas, valsts tiesa to varētu atcelt”. Tiesa noslēgumā konstatēja, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam un 7. panta 1. punktam nav pretrunā tas, ka valsts tiesa atceļ tikai līguma noteikuma negodīgo daļu, ciktāl šī noteikuma daļa ir atsevišķa līgumiska saistība, kuras godīgo vai negodīgo raksturu var vērtēt individuāli, un tie liedz iesniedzējtiesai svītrot tikai līguma noteikuma negodīgo daļu, ja šādas svītrošanas rezultātā būtiski tiek grozīts minētā noteikuma saturs (Tiesas spriedums, 2021. gada 29. aprīlis, C-19/20, *Bank BPH*, 70., 71., 80. punkts). Tiesa 2022. gada 8. septembra spriedumā tāpat atbalstīja iepriekš minēto viedokli un norādīja, ka līguma noteikums, kurā paredzēta prasība saņemt bankas piekrišanu tam, ka CHF izteikta kredīta atmaksai veicamie maksājumi tiek veikti tieši šajā valūtā, nav atsevišķa līgumsaistība (skat. Tiesas spriedumu, 2022. gada 8. septembris, no C-80/21 līdz C-82/21, *DBP*, 62.-64. punkts).

- 25 No iepriekš minētās judikatūras izriet, ka valsts tiesai ir pienākums izvērtēt, vai tām CHF indeksētā aizdevuma līguma noteikumu daļām, kurās paredzēts, ka *NBP* vidējais kurss tiek samazināts par pirkšanas maržu vai palielināts par pārdošanas maržu, ir atsevišķu līgumsaistību raksturs. Pēc iesniedzējtiesas uzskatiem, problēma ir saistīta ar to līguma 17. punkta 2. un 3. apakšpunkta daļu vērtējumu, kuras skan [šādi:] “no kuriem atņemta pirkšanas marža, kas noteikta ar bankas lēmumu” (17. punkta 2. apakšpunkts) un “kuriem pieskaitīta pārdošanas marža, kas noteikta ar bankas lēmumu” (17. punkta 3. apakšpunkts). Tiesa 2021. gada 19. aprīļa spriedumā atzina, ka šāds vērtējums saglabājas valstu tiesu kompetencē, taču Polijas tiesu judikatūra par šo vērtējumu joprojām ir dažāda.
- 26 Visnopietnākos iebildumus jautājumā par atbilstību Direktīvas 93/13 mērķiem rada vērtējums, ka līguma noteikumu daļas ar formulējumu “no kuriem atņemta pirkšanas marža, kas noteikta ar bankas lēmumu” un “kuriem pieskaitīta pārdošanas marža, kas noteikta ar bankas lēmumu” ir atsevišķas līgumiskas saistības, uz kurām var attiecināt individuālu pārbaudi attiecībā uz negodīgumu, kas aplūkotas Tiesas 2021. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-19/20 80. punktā. Proti, šķiet, ka, tā kā aplūkotajās noteikumu daļās ir paredzēta tikai *NBP* vidējā kursa grozīšana, – tas liecina par to pakārtoto raksturu, un tādējādi tās nav savas autonomijas, kas būtu nošķirta no pārējiem līguma noteikumiem.
- 27 Vēl jo vairāk, iebildumus rada vērtējums par to, vai līguma noteikumu pārbaudes rezultāts, kāds noteikts *SN* 2022. gada 1. jūnija spriedumā II CSKP 364/22, ir saderīgs ar Direktīvas 93/13 7. panta 1. punktu un efektivitātes principu. Proti, *SN* secināja, ka atbildētājas bankas aizdevuma līgums ir spēkā un tam ir jāpaliek spēkā, ar vienu vienīgu grozījumu, – ka atbildētājas bankas kursu konvertācijai ir jāpiemēro *NBP* vidējais kurss, kas nav mainīts par atbildētājas bankas maržu. Tātad tas nozīmē minimālu iejaukšanos līguma saturā un bankas pienākumu atmaksāt tikai nelielu daļu no maksājumiem, kuri iekasēti no aizdevuma ņēmēja [un] kuri atbilst piemērojamai valūtas kursa papildu likmei. Turpretim

iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar šādu iedarbību tiek sasniegti Direktīvas 93/13 mērķi, tostarp it īpaši “preventīvais mērķis”, kas aplūkots Tiesas 2021. gada 29. aprīļa sprieduma lietā C-19/20 80. punktā. Proti, ar šādu piedāvāto interpretāciju, šķiet, tiek mēģināts sasniegt līdzīgu rezultātu kā ar negodīga līguma noteikuma satura grozīšanu, un tas, kā Tiesa ir norādījusi, “varētu mazināt preventīvo iedarbību, ko attiecībā uz tirgotājiem rada vienkārša un tieša šādu negodīgu noteikumu nepiemērošana patērētāj[iem] (šajā ziņā skat. iepriekš minēto rīkojumu lietā *Pohotovost*, 41. punkts un tajā minētā judikatūra), jo viņiem saglabātos vilinājums izmantot šādus noteikumus, apzinoties, ka, pat ja tie tiktu atzīti par spēkā neesošiem, līgumu vajadzības gadījumā tomēr varētu koriģēt valsts tiesa, tādējādi garantējot šo tirgotāju interešu ievērošanu” (Tiesas spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, C-618/10, *Banco Español de Credito*, 69. punkts).

- 28 Attiecībā uz sesto jautājumu Tiesa norādīja, ka valsts tiesai atbilstoši valsts procesuālajām tiesību normām un taisnīguma principam civilprocesos objektīvi un izsmeloši ir jānorāda juridiskās sekas, ko var radīt negodīga noteikuma atcelšana, neatkarīgi no tā, vai patērētājus pārstāv vai nepārstāv profesionālais pārstāvis (Tiesas spriedums, 2021. gada 29. aprīlis, C-19/20, *Bank BPH*, 97. un 99. punkts). Šajā saistībā iesniedzējtiesa lūdz Tiesai sniegt norādes par to, kā ir jāsaprot iepriekš minētais pienākums informēt par “juridiskajām sekām, ko var radīt negodīga noteikuma atcelšana”, proti, cik sīkai jābūt informācijai par negodīga noteikuma atcelšanas sekām. Šis jautājums Polijas tiesību aktos vispār nav reglamentēts, tādēļ tas ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā.
- 29 Saistībā ar pamatjautājumiem par materiāltiesiskajām un procesuālajām sekām, ko rada aizdevuma līguma, kurā ir ietverti negodīgi noteikumi, – kāds ir aplūkojamais aizdevuma līgums – atzīšana par spēkā neesošu, var norādīt, piemēram, uz pušu pienākumu savstarpēji atlīdzināt maksājumus, kuri veikti, pamatojoties uz šo līgumu (Civilkodeksa 405. pants kopsakarā ar Civilkodeksa 410. panta 1. punktu), ir iespējams prasīt maksājumu tiesisku valorizāciju, kas nozīmē, ka šie maksājumi būtu jāatmaksā lielākā apmērā par nominālo (Civilkodeksa 3581. panta 3. punkts). Tiklīdz banka būs aicinājusi prasītāju veikt maksājumu, tā varēs pieprasīt prasītājam samaksāt arī likumiskos nokavējuma procentus (Civilkodeksa 481. panta 1. punkts). Ja aizdevuma ņēmējs neatmaksātu bankai aizdevuma pamatsummas ekvivalentu, banka varētu vērsties pret viņu tiesā par šī maksājuma atmaksu, un tad aizdevuma ņēmējam būtu pienākums atmaksāt arī šai bankai radušos tiesāšanās izdevumus (Civilprocesa kodeksa 98. panta 1. punkts) un šo izdevumu procentus (Civilprocesa kodeksa 98. panta 11. punkts) [kopā ar iespējamām procesuālās pārstāvības izmaksām un – šajā gadījumā – arī izpildes procedūras izmaksām]. Turklāt tiesvedības gaitā puses var izvirzīt prasījumus un iesniegt pieteikumus, kas paredzēti tiesību [aktos], kā, piemēram, izvirzīt iebildi par ieskaitu (Civilprocesa kodeksa 2031. panta 1. punkts), iesniegt pieteikumu par maksājuma sadalīšanu daļās (Civilprocesa kodeksa 322. pants), vai arī izvirzīt iebildi par ieturējumu. Puses var prasīt arī atlīdzību par kapitāla izmantošanu bez līguma. Pušu prasību celšana tiesā nav vienīgais iespējamais

veids, kā tās īstenot; puses var panākt izlīgumu (Civilkodeksa 917. pants), tostarp arī izlīgumu tiesas procesā.

- 30 Nepieciešamība tiesas procesā iepazīstināt patērētāju ar iepriekš minēto informāciju būtu saistīta ar nopietnām grūtībām un it īpaši radītu procesa dezorganizācijas risku un varētu izraisīt to, ka lieta netiek izskatīta saprātīgā termiņā. Turklāt tas rada bažas par to, vai patērētājs, kuram nav juridiskās izglītības, patiešām spētu vienā reizē apgūt un pilnībā saprast tik ievērojamu informācijas apjomu.
- 31 Iesniedzējtiesa norāda, ka *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesas) pašreizējā praksē visbiežāk patērētājiem tiek nosūtīts paziņojums ar šādu saturu: “Līguma noteikumi, kuri attiecas uz aizdevuma summas konvertāciju frankos un atsevišķu maksājumu konvertāciju zlotos, ir nepieļaujami (ļauņprātīgi). Pēc to atcelšanas līgumu nevarētu turpināt pildīt, un tiesa to atzīst par spēkā neesošu. Tas nozīmē, ka attieksme pret līgumu būs tāda, it kā tas vispār nebūtu ticis noslēgts. Ja līgums tiek atzīts par spēkā neesošu, pusēm ir pienākums savstarpēji atlīdzināt veiktos maksājumus, t. i., bankai ir pienākums atlīdzināt [tai] samaksātos maksājumus, turpretim aizdevumaņēmējam ir pienākums atmaksāt viņam izmaksāto aizdevuma pamatsummu. Turklāt puses var izvirzīt iebildi par ieturējumu, kas nozīmē, ka aizdevumaņēmējs saņems savu maksājumu tikai pēc tam, kad būs atmaksājis viņam izmaksāto pamatsummu. Puses var izvirzīt arī iebildi par ieskaitu, un šādā gadījumā atgūstama paliek tikai starpība starp pušu maksājumiem. Puses var izvirzīt papildu prasījumus saistībā ar līguma spēkā neesamību. It īpaši, ir iespējams celt prasību par tā saukto atlīdzību par kapitāla izmantošanu. Šāda veida lietas jau tiek izskatītas tiesās, bet galīgie spriedumi līdz šim nav pasludināti. Turklāt Eiropas Savienības Tiesai ir iesniegts tiesību jautājums par to, vai šāds prasījums pusēm ir pieejams. Aizdevumaņēmējs var novērst līguma spēkā neesamību un tās sekas, piekrītot šo nepieļaujamo noteikumu piemērošanai jau no līguma noslēgšanas brīža. Šāda piekrišana tomēr nozīmē, ka prasībā izvirzītie prasījumi tiks atzīti par nepamatotiem (aizdevumaņēmējs zaudēs lieta).” Šķiet, ka paziņojums ar šādu saturu ir pietiekams, tomēr iesniedzējtiesa lūdz Tiesai sniegt norādes šajā jomā. Atbildei uz šo jautājumu ir nozīme, lai novērtētu, vai tiesas līdz šim sniegtais paziņojums ir bijis pietiekams.